

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.011.05.2020

Pani
Krystyna Kazimierowicz
Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej
im. Powstańców Śląskich w Dobrodzieniu
ul. Piastowska 17
46-380 Dobrodzień

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/007 – Działalność organów administracji publicznej dotycząca podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Powstańców Śląskich w Dobrodzieniu ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krystyna Kazimierowicz, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła: Bożena Gaś, Dyrektor, od 1 września 1999 r. do 30 sierpnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych w 2020 r., tj. do 4 grudnia 2020 r. (w tym z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Celina Augustyn, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LOP/89/2020 z 30 października 2020 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Szkoła.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zapewnienie przez Szkołę uczniom należącym do niemieckiej mniejszości narodowej nauki języka tej mniejszości oraz własnej historii i kultury.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Postanowienia Statutu Szkoły w zakresie dotyczącym form organizacji nauczania języka mniejszości niemieckiej oraz realizacji prawa uczniów tej mniejszości narodowej do poznawania własnej historii i kultury dostosowane były do obowiązujących przepisów prawa w zakresie problematyki mniejszości narodowych i etnicznych. Szkoła stworzyła warunki do prowadzenia zajęć dla uczniów, których rodzice deklarowali przynależność do grupy narodowej mniejszości niemieckiej.

Nauczyciele języka niemieckiego posiadali kwalifikacje wymagane przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴. W okresie objętym kontrolą nauczyciele języka mniejszości uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym.

Szkoła realizowała obowiązkowy wymiar godzin języka mniejszości, a nauczyciele prowadzący zajęcia dla uczniów należących do mniejszości posiadali wymagane kwalifikacje. Biblioteka szkolna wspierała działania nauczycieli związane z nauczaniem języka mniejszości narodowej oraz historii i kultury własnej.

Pozytywnie ocenić należy podejmowane przez Szkołę inicjatywy na rzecz współdziałania z organizacją niemieckiej mniejszości narodowej, co stanowiło realizację obowiązku z § 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym⁵.

Za stan nieprawidłowy, naruszający przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej w związku z art. 2 ust. 1 ustawy z 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym⁶, uznano objęcie nauczaniem języka mniejszości dwóch uczniów o innym obywatelstwie niż polskie.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury

Opis stanu faktycznego

1. Statut Szkoły⁷ zawierał uregulowania dotyczące umożliwiania uczniom należącym do niemieckiej mniejszości narodowej, podtrzymywanie i rozwijanie

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289; dalej: rozporządzenie w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1627; dalej: rozporządzenie w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 823; dalej: ustawa o mniejszościach narodowych.

⁷ Dokument przyjęty uchwałą PSP w Dobrodzieniu z 14 września 2016 r. (wraz z zarządzeniem nr 8/2017/2018 z 29 listopada 2017 w sprawie wprowadzenia tekstu jednolitego Statutu Szkoły) oraz uchwałą nr 19/2019/2020 z 19 listopada 2019 r. w sprawie zmian w Statucie; dalej: Statut.

poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej oraz własnej historii i kultury. Zgodnie ze Statutem, jednym z celów kształcenia uczniów Szkoły była dbałość o integralny rozwój we wszystkich obszarach funkcjonowania ucznia, w tym również w odniesieniu do obszaru życia społecznego, a odpowiadającym temu celowi zadaniem Szkoły było wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej i narodowej. Sposobem jego realizacji było ujęte w Statucie inne zadanie polegające na wzmacnianiu poczucia tożsamości kulturowej, historycznej, etnicznej i narodowej (§ 7 ust. 2 pkt 8 Statutu).

Uregulowania te spełniały zarówno wymogi art. 98 ust.1 pkt 4 i 6 ustawy z 16 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe⁸, jak również art. 2 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych. W zakresie organizacji nauczania języka mniejszości uregulowania te odpowiadały rzeczywistej formie organizacji tych zajęć w Szkole.

(akta kontroli str. 14-39)

Organizacja nauczania języka mniejszości w Szkole przyjęła dwie formy: a) dodatkowej nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości oraz b) zajęć edukacyjnych w dwóch językach (języku polskim i języku mniejszości) w utworzonych w tym celu oddziałach. Obie formy nauczania przyjęte Statutem Szkoły cechowała dobrowolność. Statut Szkoły przewidywał ponadto organizację nauczania w oddziałach dwujęzycznych, w związku z czym dodatkowa nauka języka mniejszości odbywała się również w oddziałach dwujęzycznych z językiem angielskim⁹, a liczba uczniów tych oddziałów objętych nauczaniem języka mniejszości wyniosła: 9¹⁰ (w roku szkolnym 2017/2018), 16¹¹ (w roku szkolnym 2018/2019) i 7¹² (w roku szkolnym 2019/2020).

Liczba uczniów objętych nauką języka mniejszości była tożsama z liczbą uczniów, których rodzice złożyli wniosek o objęcie takim nauczaniem i ich liczba w podziale na I i II etap edukacyjny wynosiła:

- w roku szkolnym 2017/2018 - 231¹³, w tym: 86 i 145;
- w roku szkolnym 2018/2018 - 221¹⁴, w tym: 64 i 157;
- w roku szkolnym 2019/2020 - 213¹⁵, w tym: 104 i 109.

Szkoła nie korzystała z prawa do używania nazwy w języku mniejszości niemieckiej.

(akta kontroli str. 25-39, 48-49, 453-454)

Organem prowadzącym Szkołę była gmina Dobrodzień, a obsługę finansową Szkoły zapewniał Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół i Przedszkoli w Dobrodzieniu. W latach 2018-2020 Szkoła nie była objęta kontrolą w zakresie zapewnienia podtrzymywania i rozwijania poczucia tożsamości narodowej uczniów, zarówno przez organ prowadzący, jak i przez Kuratora Oświaty w Opolu.

(akta kontroli str. 25-39, 409-410)

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 910 ze zm.; dalej: Prawo oświatowe.

⁹ Od roku szk. 2020/2021 funkcjonuje również oddział dwujęzyczny z językiem niemieckim (po raz pierwszy rekrutacja odbyła się dla klas siódmych w 2020 r.).

¹⁰ Jeden oddział (klasa 7c).

¹¹ Dwa oddziały (klasy 7b i 8c).

¹² Jeden oddział (klasa 8b).

¹³ Przy łącznej liczbie 285 uczniów.

¹⁴ Przy łącznej liczbie 305 uczniów.

¹⁵ Przy łącznej liczbie 300 uczniów.

W okresie objętym kontrolą (oraz w latach wcześniejszych) organ prowadzący nie korzystał z prawa do wydawania Dyrektorowi Szkoły decyzji oraz zaleceń odnoszących się do organizacji zajęć dla uczniów mniejszości niemieckiej.

(akta kontroli str. 358)

2. Szkoła w zakresie określonym we wniosku rodziców (opiekuna prawnego) umożliwiała uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, kulturowej, historycznej, a tym samym realizowała statutowe zadanie Szkoły. Stosownie do art. 13 ust. 2 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁶, złożenie w określonym terminie przez rodzica ucznia pisemnego wniosku (według wzoru udostępnionego na stronie internetowej Szkoły) oznaczało naukę języka mniejszości (języka niemieckiego) w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych ucznia w klasach od pierwszej do szóstej oraz w klasach piątej i szóstej - naukę własnej historii i kultury, co odpowiadało treści załącznika nr 3 do rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej.

(akta kontroli str. 111-126, 181-182)

3. W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 złożono Dyrektorowi Szkoły łącznie 101 wniosków, w tym odpowiednio: 37, 22 i 42. Przed rokiem szkolnym 2017/2018 złożono łącznie 194 wnioski, na podstawie których zapewniono naukę w następnych latach szkolnych objętych kontrolą. Spośród ww. wniosków 172 zapewniały uczniom objęcie ich dodatkową nauką języka mniejszości, a 22 – prowadzenie zajęć edukacyjnych w dwóch językach (języku polskim i języku mniejszości). Szczegółowym badaniem objęto 20 wniosków, w tym pięć złożonych w okresie przed rokiem szkolnym 2017/2018. W kontrolowanych latach szkolnych (oraz w okresie wcześniejszym) nie wystąpił ani jeden przypadek nieobjęcia ucznia nauką języka mniejszości w sytuacji złożenia przez rodziców wniosku w tej sprawie.

(akta kontroli str. 49, 111-126)

W okresie objętym kontrolą wnioski rodziców uczniów dotyczące objęcia nauczaniem języka mniejszości, a także rezygnacje w przedmiotowym zakresie były składane według obowiązujących wzorów wniosku¹⁷. Wnioski w sprawie nauki języka, a także rezygnacje (w przypadkach ich wystąpienia) były gromadzone w odrębnym zbiorze dokumentów, prowadzonym w podziale dla każdego z oddziałów i łącznie na wszystkie lata szkolne dotyczące każdego oddziału.

(akta kontroli str. 218-220)

4. Szkoła udostępniała rodzicom uczniów informacje o nauczaniu w języku mniejszości, zasadach organizowania zajęć, a także o celu tych zajęć, podczas Dnia Otwartego Szkoły. Niezależnie od tych wstępnych informacji, dane o nauczaniu w języku mniejszości były udostępnione na stronie internetowej Szkoły oraz były przekazywane – w szerszym zakresie - już na etapie podejmowania przez rodziców decyzji o zapisaniu dziecka do Szkoły. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, w trakcie pierwszego zebrania rodziców uczniów klas pierwszych (co następowało zazwyczaj po złożeniu wniosku o objęcie nauczaniem języka mniejszości), wychowawcy klas informowali rodziców o umiejscowieniu zajęć prowadzonych w języku mniejszości w tygodniowym planie lekcji, warunkach i sposobie oceniania oraz klasyfikowania, w tym również o wpływie oceny z języka mniejszości na promowanie ucznia do programowo wyższej klasy oraz na ukończenie szkoły. Zakres przekazywanych informacji obejmował wymogi określone w § 6 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania

¹⁶ Dz. U. z 2020 r., poz. 1327.

¹⁷ Załączniki nr 1 i nr 2 do rozporządzenia MEN w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej.

tożsamości narodowej. Informacje były przekazywane rodzicom uczniów ustnie; przy czym w roku szkolnym 2019/2020 (od objęcia funkcji przez obecnego Dyrektora Szkoły) fakt przekazania tych informacji został utrwalony w protokołach zebrania z rodzicami. W poprzednich latach szkolnych nie sporządzano notatek ani protokołów dokumentujących fakt przekazania tych informacji.

(akta kontroli str. 189-190, 241-256)

5. W trzech latach szkolnych (2017/2018, 2018/2019, 2019/2020) liczba uczniów spełniających warunek posiadania obywatelstwa polskiego i objętych nauczaniem języka mniejszości (niezależnie od formy¹⁸) wynosiła odpowiednio: 230, 220 oraz 211. Dwoje uczniów¹⁹, mających obywatelstwo ukraińskie; w jednym przypadku od roku szkolnego 2014/2015, a w drugim przypadku w jednym roku szkolnym (2019/2020) - również zostało objętych nauczaniem języka mniejszości, co naruszało art. 2 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 177-180, 356-358)

6. W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 złożonych zostało przez rodziców uczniów odpowiednio: 11, 27 i 33²⁰ oświadczeń o rezygnacji, co stanowiło następujący odsetek łącznej liczby uczniów objętych nauką języka mniejszości: 4,76 % na 231 uczniów; 12,22 % na 221 uczniów i 15,5 % na 213 uczniów. Przyczynami rezygnacji rodziców z objęcia dziecka nauczaniem języka mniejszości były trudności w nauce²¹ oraz kontynuowanie nauki w klasie dwujęzycznej z językiem angielskim (rodzice złożyli rezygnację, aby położyć nacisk na umiejętności w języku angielskim²². W jednym przypadku²³, złożono rezygnację z nauki języka mniejszości²⁴ w związku ze zmianą szkoły. Wszystkie wnioski objęte szczegółowym badaniem złożone były do 20 września danego roku szkolnego, co odpowiadało wymogowi § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej.

W związku z wykładnią Ministerstwa Edukacji Narodowej i zaleceniem Kuratora Oświaty w Opolu, uznającymi za naruszające prawidłową organizację edukacji językowej jednoczesne uczestnictwo w nauce języka mniejszości oraz nauce tego samego języka (języka niemieckiego) jako języka obcego nowożytnego²⁵, w roku szkolnym 2018/2019 rezygnacje dotyczyły 100% uczniów klasy 7a (14 uczniów). W kolejnym roku szkolnym 2019/2020 rezygnacje z tego samego powodu dotyczyły ośmiu uczniów, w tym siedmiu uczniów klasy 7a (58,3 % uczniów klasy²⁶) i jednego ucznia klasy 8b.

(akta kontroli str. 216-218)

W rezultacie konieczności uwzględnienia ww. zmian w organizacji edukacji językowej, we wrześniu 2018 r. Dyrektor Szkoły wprowadziła aneks do arkusza organizacji szkoły, w którym zrezygnowano z organizacji nauczania języka mniejszości w klasach siódmych. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, (...) *zgodnie z tymi wytycznymi, niemożliwa była organizacja nauki języka mniejszości*

¹⁸ Jako dodatkowa nauka języka mniejszości oraz jako prowadzenie zajęć w dwóch językach.

¹⁹ Uczennica klasy 6c (klasy dwujęzycznej z językiem angielskim) oraz uczeń klasy 2c (oddział z dodatkową nauką języka niemieckiego).

²⁰ Według stanu na 30 września danego roku szkolnego.

²¹ W przypadku 11 uczniów w roku szkolnym 2017/2018, dwóch w 2018/2019 i ośmiu w 2019/2020.

²² W przypadku 11 uczniów w roku szkolnym 2018/2019 i 17 w 2019/2020.

²³ Spośród objętych szczegółowym badaniem 20 wniosków.

²⁴ Uczeń na wniosek rodziców został przeniesiony do szkoły specjalnej.

²⁵ Wykładnia Ministerstwa Edukacji Narodowej z 4 czerwca 2018 r. wyrażona w piśmie do wszystkich kuratorów oświaty.

²⁶ Rodzice pozostałych pięciu uczniów tej klasy złożyli rezygnacje ze względu na trudności w nauce.

w szkole, w której wprowadzany był język niemiecki jako drugi język obcy, zgodnie z ramowym planem nauczania. Dyrektor Szkoły, która w tym okresie (roku szkolnego 2018/2019) pełniła funkcję wicedyrektora Szkoły wyjaśniła: *nie byłam zaangażowana w wyjaśnianie rodzicom uczniów klasy siódmej tej sytuacji i nie posiadam również wiedzy, w jakich okolicznościach nastąpiło złożenie rezygnacji przez rodziców*. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, rodzice chcąc utrzymać język niemiecki jako drugi język obcy (obowiązkowy od klasy siódmej) dobrowolnie wycofali deklaracje dotyczące objęcia ich dziecka nauczaniem języka mniejszości.

(akta kontroli str. 257-268, 341-344)

6. W bazie Systemu Informacji Oświatowej (dalej: SIO) Szkoła rejestrowała dane dotyczące liczby uczniów oddziału objętych nauczaniem języka mniejszości, z wyszczególnieniem trzech typów oddziałów, w których Szkoła prowadziła nauczanie języka niemieckiego jako języka mniejszości. Liczby uczniów przypisanych do poszczególnych typów oddziałów (odpowiednio: 126, 18 i 62) zarejestrowanych w SIO odpowiadały liczbie wniosków rodziców obowiązujących w roku szkolnym 2019/2020, co potwierdziły wyniki oględzin. W ww. roku szkolnym złożono 42 nowe wnioski (wszystkie dotyczyły uczniów klas pierwszych), a pozostałe 164 wnioski pochodziły z lat wcześniejszych i dotyczyły uczniów klas od II do VIII.

(akta kontroli str. 304-314)

Dane wykazane w bazie SIO, oprócz danych identyfikujących ucznia (w tym danych o obywatelstwie), obejmowały następujące trzy typy oddziałów z uczniami objętymi nauczaniem języka mniejszości: a) grupa nauczania języka mniejszości²⁷; w tej kategorii funkcjonowało 10 oddziałów, w których języka mniejszości uczyło się 126 uczniów; b) oddział podstawowy, w którym 18 uczniów (100% oddziału) uczęszczało na zajęcia języka mniejszości²⁸; c) oddziały z nauczaniem w dwóch językach (języku polskim i języku mniejszości); w tej kategorii działało pięć oddziałów, w których uczyło się łącznie 62 uczniów.

(akta kontroli str. 158-180, 304-314)

Dane z bazy SIO w latach szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019 dotyczyły liczby uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości i organizacji tych zajęć, przy czym dane te nie uwzględniały specyfiki oddziałów (form nauczania języka mniejszości). Pozostała dokumentacja nauczania, w szczególności dzienniki lekcyjne oraz arkusze ocen potwierdzały jednak prowadzenie w tym okresie oddziałów: a) z dodatkową nauką języka mniejszości, b) oddziałów z nauczaniem w języku mniejszości.

(akta kontroli str. 129-152, 312-314)

W roku szkolnym 2019/2020 uczniowie klas siódmych uczyli się języka niemieckiego wyłącznie jako języka obcego nowożytnego i nie byli oni zarejestrowani w bazie SIO jako objęci nauczaniem języka niemieckiego (jako języka mniejszości). Uczniowie klas ósmych (siedmiu uczniów klasy 8a) kontynuowali naukę języka mniejszości połączoną z językiem niemieckim jako językiem obcym (z uwagi na zgłoszoną przez rodziców potrzebę zakończenia nauczania języka mniejszości), co zaakceptował Kurator Oświaty w Opolu w formie zatwierdzenia arkusza organizacji szkoły na rok szkolny 2019/2020. Aneks do arkusza organizacji Szkoły na rok szkolny 2019/2020 uwzględniał

²⁷ Istota grupy nauczania języka mniejszości polega na tym, że na zajęcia języka mniejszości nie uczęszcza cały oddział, tylko jego część.

²⁸ W roku szkolnym 2019/2020 tylko jedna klasa spełniała ten warunek.

naukę języka mniejszości w klasie ósmej (klasa 8a) w wymiarze 3 godzin tygodniowo.

(akta kontroli str. 232-240, 265-268 , 304-314)

W latach objętych kontrolą nie dokonywano modyfikacji danych w bazie SIO. Arkusze subwencyjne zostały sporządzone przez Dyrektora Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Dobrodzieniu, w wyniku sprawdzenia prawidłowości danych zarejestrowanych w bazie SIO, w tym danych o liczbie uczniów i organizacji zajęć dla mniejszości w trzech latach szkolnych. Dokumenty te potwierdzały prawidłowość ujęcia przez Szkołę liczby uczniów w poszczególnych oddziałach, w których zorganizowano naukę języka niemieckiego jako języka mniejszości.

(akta kontroli str. 189-197)

7. W badanych trzech latach szkolnych, w rozkładach zajęć uczniów z oddziałów należących do I etapu edukacyjnego, liczba godzin nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości wynosiła:

a) w klasach pierwszych – 3 godziny (w oddziałach z językiem mniejszości nauczany jako dodatkowy) oraz 4 godziny w oddziałach z nauczaniem w dwóch językach (języku polskim i języku mniejszości narodowej – niemieckim);
b) w klasach drugich i trzecich odpowiednio – 3 lub 5 godzin w zależności od formy nauczania języka mniejszości.

(akta kontroli str. 208-211)

W przypadku uczniów klas I-III nauczanie w dwóch językach dotyczyło edukacji wczesnoszkolnej w zakresie pięciu przedmiotów: matematyki, przyrody, informatyki, plastyki i wychowania fizycznego; w II etapie edukacyjnym – w zakresie czterech przedmiotów (geografia, biologia, plastyka i muzyka). Liczba zajęć edukacyjnych w oddziałach, w których zajęcia odbywały się w języku polskim i w języku mniejszości (w formie określonej w § 4 ust. 1 pkt 2 ww. rozporządzenia) odpowiadała ich wymiarowi wymaganemu szkolnym planem nauczania dla poszczególnych klas²⁹.

(akta kontroli str. 129-177)

W II etapie edukacyjnym liczba godzin nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości wynosiła: a) w klasach czwartych – 3 lub 6 godzin; b) w klasach piątych – 3 lub 5 godzin; w klasach szóstych – 3 lub 5 godzin, przy czym wyższa liczba godzin języka mniejszości dotyczyła oddziałów, w których zajęcia odbywały się w dwóch językach (analogicznie do I etapu edukacyjnego). Ponadto w klasach V i VI uczniowie wszystkich trzech typów oddziałów objęci nauczaniem języka mniejszości odbywali zajęcia z własnej historii i kultury (w wymiarze jednej godziny tygodniowo), które zaliczone zostały do dodatkowych zajęć edukacyjnych uczniów.

W klasach VII i VIII w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 nauka języka niemieckiego (języka mniejszości) odbywała się w wymiarze określonym w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia, tj. po trzy godziny tygodniowo, co potwierdziły objęte badaniem szczegółowym tygodniowe rozkłady zajęć w klasach: 7c (w r. szk. 2017/2018); 8c (w r. szk. 2018/2019), a także grupy międzyoddziałowej obejmującej klasy 8a i 8b, prowadzonej w roku szkolnym. 2019/2020.

²⁹ Każdorazowo w tych klasach występowała większa liczba godzin nauki języka mniejszości.

W przypadku powyższej grupy międzyoddziałowej, siedmiu uczniów klasy 8a uczyło się zarówno języka mniejszości, jak i języka niemieckiego (obcego nowożytnego), natomiast dla siedmiu uczniów klasy 8b (oddział dwujęzyczny z językiem angielskim) drugim językiem obcym był język angielski.

(akta kontroli str. 199-217, 232-240)

Dyrektor Szkoły organizowała nauczanie przedmiotu *historia i kultura mniejszości narodowej niemieckiej*, które odbywało się zgodnie z zakresem określonym w szkolnym planie nauczania we wszystkich latach szkolnych. Ustalenie form i metod pracy w ramach tych zajęć należało do nauczycieli prowadzących zajęcia.

Złożenie wniosku o objęcie nauczaniem języka mniejszości na początku I etapu edukacyjnego, było równoznaczne z zaliczeniem własnej historii i kultury w II etapie edukacyjnym (uczniom klas piątych i szóstych) do dodatkowych zajęć edukacyjnych, stosownie do § 2 ust. 5 pkt 2 ww. rozporządzenia. Nauczanie własnej historii i kultury odbywało się w wymiarze jednej godziny tygodniowo i 25 godzin rocznie, co odpowiadało wymiarowi godzin nauki tego przedmiotu, jako dodatkowego, określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej.

(akta kontroli str. 212-217, 232-240)

Tygodniowy wymiar godzin przeznaczonych na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów mniejszości (nauki języka niemieckiego), jak również przedmiotu *historia i kultura mniejszości narodowej niemieckiej* odpowiadał wymiarowi określonego w zał. nr 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej. Liczby godzin nauki języka mniejszości w roku szkolnym 2017/2018 - w 15 oddziałach i jednej grupie międzyoddziałowej oraz w roku szkolnym 2018/2019 - w 15 oddziałach i dwóch grupach międzyoddziałowych wyniosły od trzech (w oddziałach tylko z dodatkową nauką języka mniejszości) do sześciu (w oddziałach z nauczaniem w języku mniejszości). W roku szkolnym 2019/2020 - w 15 oddziałach i jednej grupie międzyoddziałowej liczba godzin nauki języka mniejszości wynosiła odpowiednio od 3 do 5 - w zależności od organizacji nauczania języka mniejszości³⁰.

(akta kontroli str. 199-211)

W Szkole nie prowadzono nauki geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość niemiecka. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, rodzice uczniów nie byli zainteresowani nauczaniem tego przedmiotu, a tym samym nie rozważano wprowadzenia tego przedmiotu do planu nauczania.

(akta kontroli str. 232-240, 304-314)

Szkoła zapewniła również prowadzenie w języku mniejszości zajęć artystycznych (teatralnych) od I etapu edukacyjnego w ramach organizacji zajęć dodatkowych, na które organ prowadzący przyznał jedną godzinę (przypadającą na jeden oddział). W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zajęcia teatralne odbywały się w formie międzyoddziałowych warsztatów.

(akta kontroli str. 364-385)

8. W każdym z badanych lat szkolnych programy nauczania języka mniejszości, zostały włączone przez Dyrektora do szkolnego zestawu programów

³⁰ Wyższa liczba godzin języka mniejszości w oddziałach odbywających zajęcia w języku mniejszości.

nauczania³¹. Dla I etapu edukacyjnego przyjęty został program „Unsere Sprache” (autorstwa Bernadety Sonsały); dla II etapu edukacyjnego program Deutsch ist trendy” (autorstwa Gabrieli Burczek i Gabrieli Pampuch); z kolei dla klas VII i VIII – „Programm für das Fach Deutsch (...)”³². Do przedmiotu Historia i Kultura mniejszości narodowej niemieckiej w szkolnym zestawie programów nauczania ujęto autorski program nauczania do zajęć lekcyjnych (Programm für Eigene Geschichte und Kultur, autorstwa Agaty Makioli). We wszystkich latach szkolnych w szkolnych zestawach programów nauczania Dyrektor Szkoły dopuszczała do użytku szkolnego ww. programy uwzględniające podstawę programową dla danego etapu edukacyjnego, co odpowiadało wymogom art. 22a ust. 7 ustawy o systemie oświaty oraz § 10 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej. W procesie nauczania języka mniejszości wykorzystywano programy nauczania dopuszczone przez Ministra Edukacji Narodowej w danym roku szkolnym.

(akta kontroli str. 80-109)

9. Szkolne zestawy podręczników były dopuszczane do użytku szkolnego przez Dyrektora Szkoły³³, po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej. Szkolne zestawy podręczników do nauki języka mniejszości obowiązywały we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata, czym zrealizowano wymóg art. 22ab ust. 4 ustawy o systemie oświaty. Każdy z podręczników umieszczonych w szkolnym zestawie podręczników posiadał dopuszczenie do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej. Dla I etapu edukacyjnego w ww. zestawie ujęty został podręcznik „Ich und du 1” (wraz z zeszytem ćwiczeń); dla II etapu edukacyjnego „Mach mit! Neu 1 i 2” (wraz z zeszytem ćwiczeń). W przypadku klas VII i VIII w szkolnym zestawie podręczników (do roku szkolnego 2019/2020) ujęty był podręcznik „Kompass Team 1” (wraz z zeszytem ćwiczeń). Zasady zaopatrywania uczniów mniejszości w podręczniki były jednolite dla wszystkich dwóch form organizacji nauki uczniów mniejszości i polegały na wyborze podręcznika przez nauczyciela języka mniejszości, po konsultacjach z rodzicami tych uczniów. Zakup podręczników we wszystkich latach szkolnych sfinansowany został przez rodziców uczniów, a liczba zakupionych podręczników do nauczania języka mniejszości odpowiadała liczbie uczniów objętych tym nauczaniem (żaden uczeń nie pozostał bez podręcznika).

(akta kontroli str. 103-108, 133)

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, nauczyciele uczący języka mniejszości, po zapoznaniu się z ofertą podręczników dotowanych i treściami tych podręczników (wydawnictwa „Niko” dla klas I-III) uznali, że dotychczasowe podręczniki są łatwiejsze do przyswojenia dla ucznia i propozycja pozostawienia tych podręczników została zaakceptowana przez rodziców. Podobnie w przypadku podręczników dla II etapu edukacyjnego nauczyciele wspólnie z rodzicami zdecydowali, że będą realizować treści zawarte w programie nauczania języka mniejszości z wykorzystaniem podręcznika do języka obcego oraz materiałów ćwiczeniowych pozyskanych przez nauczyciela.

(akta kontroli str. 316)

10. Wszyscy nauczyciele prowadzący zajęcia umożliwiające uczniom należącym do mniejszości podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej lub

³¹ W formie załącznika do zarządzenia Dyrektora Szkoły nr 4/2017/2018 i nr 5/2018/2019 w sprawie szkolnego zestawu programu nauczania. W latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 zestawy programów nauczania zostały przyjęte uchwałami Rady Pedagogicznej.

³³ Zarządzenie Dyrektora Szkoły w sprawie szkolnego zestawu podręczników (nr 21/2016/2017 z 16 czerwca 2017 r., nr 18/2017/2018 z 6 czerwca 2018 r. oraz nr 18/2018/2019 z 28 czerwca 2019 r.).

językowej, posiadali kwalifikacje zgodne z § 14 ust. 1 ww. rozporządzenia. W roku szkolnym 2019/2020 nauczaniem języka mniejszości w Szkole zajmowało się siedmiu nauczycieli, z których sześciu legitymowało się dyplomem ukończenia studiów magisterskich na kierunku zgodnym z nauczaniem przedmiotem (filologia germańska), jeden z nich ukończył nauczanie początkowe i wychowanie przedszkolne i legitymował się potwierdzoną znajomością języka niemieckiego (dyplom Instytutu Goethego). Wszyscy posiadali przygotowanie pedagogiczne, czworo stopień nauczyciela dyplomowanego, a troje stopień nauczyciela mianowanego. Ich znajomość języka mniejszości narodowej została potwierdzona w sposób określony w § 14 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli³⁴. Dodatkowo czterech nauczycieli spośród grona uczących języka mniejszości oraz w języku mniejszości, legitymowało się dyplomem studiów podyplomowych z zakresu edukacji wczesnoszkolnej lub zintegrowanej w klasach I-III, matematyki, geografii, edukacji muzycznej i plastycznej w szkole podstawowej i gimnazjum.

(akta kontroli str. 59-79)

11. Plan doskonalenia zawodowego nauczycieli (w tym również uczących języka mniejszości) sporządzano na podstawie informacji przekazywanych ustnie przez nauczycieli o potrzebach w tym zakresie. W okresie objętym kontrolą nauczyciele uczestniczyli w różnych formach doskonalenia zawodowego (warsztaty, konferencja, szkolenie). I tak, w latach szkolnych objętych kontrolą nauczyciele wzięli udział w warsztatach organizowanych przez Niemieckie Towarzystwo Oświatowe pn. „Niemcy na Śląsku opolskim, dawniej i dziś” (co przyczyniło się do pozyskania materiałów do nauczania Historii i kultury), a także w dwóch konferencjach: „Reforma oświaty a nauczanie języka mniejszości narodowej” (w ramach programu Niwki 2017) oraz „Nowy podręcznik do historii: Europa. Nasza historia”, zorganizowanej przez Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji w Opolu i Niemieckie Towarzystwo Oświatowe. W okresie wcześniejszym (przed 2018 r.) dwóch nauczycieli realizujących nauczanie w II etapie edukacyjnym uczestniczyło w warsztatach pn. „Program nauczania języka mniejszości narodowej w trzecim etapie edukacyjnym”³⁵; w szkoleniu pn. „Realizujemy nową podstawę programową języka niemieckiego jako języka mniejszości w szkole gimnazjalnej”³⁶; kursie Nauka języka niemieckiego (w wymiarze 140 godzin) oraz warsztatach przedmiotowo-metodycznych pn. „Jak uczyć języka mniejszości”, zorganizowanych przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Opolu; warsztatach pn. „Własna historia i kultura – ćwiczenia praktyczne (program Niwki 2014 – cykl II)”.

Szkolenia organizowane przez ww. organizacje były formami bezpłatnymi, zatem Szkoła nie ponosiła kosztów z tytułu udziału nauczycieli w szkoleniach, oprócz pokrycia kosztów dojazdu na szkolenie.

(akta kontroli str. 297-303, 354-358)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor Szkoły nie występowała do Kuratora Oświaty w Opolu, do organu prowadzącego, ani do właściwej terenowo placówki doskonalenia nauczycieli o pomoc w zakresie wspomagania nauczycieli prowadzących zajęcia z przedmiotów służących podtrzymaniu tożsamości narodowej i etnicznej w tworzeniu programów nauczania z tych przedmiotów.

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, jeden z zatrudnionych w Szkole nauczycieli był

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289.

³⁵ Zorganizowanym przez Opolskie centrum Doskonalenia Nauczycieli Niemieckiego Towarzystwa Oświatowego w Opolu.

³⁶ Zorganizowane przez Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce.

doradcą metodycznym języka niemieckiej mniejszości narodowej (w dwóch kolejnych latach szkolnych) i stanowił on istotne wsparcie dla nauczycieli w procesie oraz dzielił się swoją wiedzą, co zaowocowało sukcesami uczniów w Wojewódzkim Konkursie Języka Niemieckiego organizowanego przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim³⁷ i Kuratorium Oświaty w Opolu.

(akta kontroli str. 297-303)

12. Zajęcia z języka mniejszości narodowej, zajęcia przeprowadzone w dwóch językach oraz nauka własnej historii i kultury były dokumentowane w dziennikach lekcyjnych³⁸, które od roku szkolnego 2018/2019 prowadzone były w formie elektronicznej. W dziennikach lekcyjnych ujmowano tematy przeprowadzonych zajęć edukacyjnych, oceny bieżące i klasyfikacyjne dotyczące uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości. Sposób, częstotliwość i forma dokumentowania przebiegu nauczania odpowiadały wymogom § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji³⁹.

(akta kontroli str. 131-177)

Tematy zajęć w klasach I etapu edukacyjnego były odnotowywane w dzienniku lekcyjnym równocześnie w dwóch językach; taki zapis tematu dotyczył języka niemieckiego, a także edukacji matematycznej, informatycznej, plastycznej, przyrodniczej oraz wychowania fizycznego. W przypadku II etapu edukacyjnego tej praktyki nie stosowano.

(akta kontroli str. 158-177)

13. Roczne oceny klasyfikacyjne z nauki języka mniejszości narodowej zostały zamieszczone w arkuszach ocen uczniów. Szczegółowym badaniem objęto arkusze ocen trzech oddziałów prowadzonych w roku szkolnym 2018/2019, z uwzględnieniem dwóch form organizacji nauczania języka mniejszości⁴⁰. We wszystkich typach oddziałów w *Wynikach klasyfikacji rocznej w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych* umieszczano oceny z nauki języka mniejszości w arkuszach rocznych ocen klasyfikacyjnych. W II etapie edukacyjnym uczniowie klasy piątej (oddział, w których nauczanie odbywało się w języku polskim i języku mniejszości) w wynikach klasyfikacji rocznej posiadali oceny z czterech nauczanych w dwóch językach przedmiotów (geografii, biologii, muzyki i plastyki). Arkusz ocen ucznia był prowadzony przez cały okres nauki w szkole. Wpisów dokonywano na podstawie danych w księdze uczniów, dzienniku lekcyjnym, protokole zebrania rady pedagogicznej, co odpowiadało wymogom § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania. W I etapie edukacyjnym o nauczaniu języka mniejszości oraz przedmiotów w języku mniejszości świadczyła treść oceny opisowej, np. w oddziale klasy z nauczaniem w języku mniejszości u wszystkich uczniów w wynikach klasyfikacji rocznej znajdowała się ocena opisowa *bardzo dobrze/znakomicie opanował słownictwo języka mniejszości narodowej*.

(akta kontroli str. 221-231, 267-268)

14. W Statucie Szkoły zawarto regulacje dotyczące organizacji biblioteki szkolnej oraz warunki i zakres współpracy tej biblioteki z uczniami, nauczycielami

³⁷ <https://skgd.pl/dzialalnosc-kulturalno-oswiatowa/dwujezyczne-gminy/>; dalej: TSKN.

³⁸ Szczegółowym badaniem objęto prowadzenie dziennika lekcyjnego w zakresie języka mniejszości dla wybranych trzech klas w roku szkolnym 2018/2019 (klasy 2a, 2c, 5c).

³⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646 ze zm.

⁴⁰ Oddziały klas 2a, 5c i 6b.

i rodzicami oraz innymi bibliotekami. Współpraca bibliotekarza z nauczycielami języka mniejszości polegała m.in. na organizacji wyjazdu do biblioteki austriackiej w Opolu⁴¹, realizacji projektu edukacyjnego⁴² w klasach 7a i 7b⁴³ pn. „Powstania śląskie bez tajemnic” wraz z zakupem książek do biblioteki szkolnej po uprzednich konsultacjach (co do wyboru pozycji książkowych) z nauczycielem historii oraz nauczycielem języka mniejszości. W bibliotece szkolnej realizowane były lekcje edukacji czytelniczej pn. „Czasopisma w naszej bibliotece”, w ramach których uczniowie czytali również czasopisma niemieckojęzyczne. Czasopisma te biblioteka szkolna otrzymywała (bezpłatnie) od nauczycieli języka mniejszości.
(akta kontroli str. 31-32, 320-332)

W związku z realizowaniem zadań wyłącznie na rzecz uczniów mniejszości, Szkoła w latach 2017-2020 poniosła wydatek 447,35 zł na zakupy do biblioteki szkolnej trzech nowych pozycji (Historia Górnego Śląska, Korfanty, Atlas historyczny).

(akta kontroli str. 299-303)

15. Plany Pracy Szkoły w poszczególnych latach szkolnych przewidywały (jako jedno z zadań dydaktycznych) rozszerzanie nauki języka niemieckiego, m.in. poprzez organizację uroczystości szkolnych, służących podtrzymywaniu i rozwijaniu poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej oraz własnej historii i kultury uczniów należących do mniejszości narodowej. Z kolei Plan pracy zespołu nauczycieli języków obcych w roku szkolnym 2020/2021⁴⁴ przewidywał podnoszenie jakości nauczania języków obcych oraz języka mniejszości narodowej.

Przedsięwzięcia ujęte w Planie Pracy Zespołu Nauczycieli Języków Obcych (złożonego z sześciu nauczycieli języka niemieckiego i dwóch nauczycieli języka angielskiego) polegały na organizacji następujących uroczystości: konkursu wiedzy o mniejszości niemieckiej, Dnia Języka Ojczystego, jasełek w języku niemieckim przy współpracy z Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym Niemców na Śląsku Opolskim Gminy Dobrodzień. Ponadto ww. plan zakładał współpracę z Domem Polsko-Niemieckim i warsztaty w Bibliotece Austriackiej. Zadanie organizacji pracy w zakresie rozszerzenia nauki języka niemieckiego we wszystkich oddziałach, w których nauczanie odbywało się w dwóch językach (z językiem mniejszości) zostało powierzone: Dyrektorowi Szkoły, wychowawcom klas oraz nauczycielom języka mniejszości. Dodatkowo, w roku szkolnym 2020/2021 Szkoła przystąpiła do Projektu „Deutsch AG” zainicjowanego w maju 2020 r. spotkaniem Burmistrza Dobrodzienia z przedstawicielem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim Gminy Dobrodzień. Projekt skierowany został do uczniów klas siódmych i ósmych, którzy objęci byli nauczaniem języka mniejszości; łącznie do Projektu przystąpiło 14 uczniów.

W latach 2018-2020 Szkoła współdziałała z organizacjami mniejszości w celu realizacji zadań objętych przedmiotem kontroli. I tak, w dwóch kolejnych latach szkolnych (2017/2018 oraz 2018/2019) uczniowie przedstawili jasełka bożonarodzeniowe w języku niemieckim dla Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych (DFK Dobrodzień⁴⁵). Cyklicznie (w latach 2018 i 2019)

⁴¹ Wyjazd w październiku 2019 r.

⁴² Projekt realizowany był w całym roku szk. 2019/2020.

⁴³ W obu klasach uczniowie byli objęci nauczaniem języka mniejszości (w formie dodatkowej nauki języka mniejszości).

⁴⁴ We wcześniejszych latach szkolnych nie wymagano odrębnego planu pracy od zespołu nauczycieli języków obcych.

⁴⁵ Związek Niemieckich Stowarzyszeń <http://archiwum.vdg.pl/pl/organization/117>

odbywał się konkurs recytatorski w języku niemieckim; w maju 2020 r. odbył się konkurs recytatorski online zorganizowany przez TSKN⁴⁶.

Ta sama organizacja niemieckiej mniejszości narodowej uczestniczyła wraz ze Szkołą w przygotowaniu konkursu „Mieszkam w ciekawym miejscu” w ramach projektu „Opolskie bez tajemnic”.

(akta kontroli str. 269-291)

16. Szkoła nie prowadziła wyodrębnionej ewidencji wydatków w odniesieniu do uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości. Jak wyjaśniła dyrektor Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Dobrodzieniu⁴⁷, dotychczasowa ewidencja kosztów ponoszonych na funkcjonowanie szkół, prowadzona jest według ustalonego planu kont, który nie przewidywał odrębnego klasyfikowania kosztów według przeznaczenia, tj. na naukę uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości i naukę uczniów pozostałych. Jak wyjaśniła dyrektor Zespołu Ekonomicznego, koszty te można obliczyć, uwzględniając stosunek liczby godzin edukacyjnych związanych z nauczaniem uczniów mniejszości do ogólnej liczby godzin edukacyjnych prowadzonych w Szkole. Do wydatków ponoszonych w związku z realizowaniem przez Szkołę zadań na rzecz uczniów należących do mniejszości, zostały zaliczone proporcjonalnie wszystkie koszty utrzymania Szkoły (w szczególności koszt wynagrodzenia nauczycieli). W oparciu o te wyliczenia (o charakterze szacunkowym) w poszczególnych latach objętych kontrolą wydatki związane z realizacją zadań na rzecz uczniów mniejszości wynosiły:

- a) w 2018 r. – 783 168,29 zł, co stanowiło 12,97% wydatków Szkoły ogółem przypadających na wszystkich uczniów (kwota ogółem 6 038 165,83) zł;
- b) w 2019 r. – 896 643,33 zł, co stanowiło 15,48 % wydatków Szkoły ogółem (5 793 350,50 zł),
- c) w 2020 r.(do 30 czerwca) – 585 016,69 zł, co stanowiło 20,86 % wydatków Szkoły ogółem (2 804 223,32 zł).

(akta kontroli str. 393-410)

Wielkość dodatkowej subwencji przypadającej na jednego ucznia objętego nauczaniem języka mniejszości w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020 wyniosła odpowiednio: 1 487,32 zł; 1 621,87 zł oraz 1 933,39 zł.

(akta kontroli str. 393-410, 457-458)

Pozostałe wydatki związane z realizacją zadań na rzecz uczniów należących do mniejszości finansowały podmioty inne niż Szkoła; w tym rodzice uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości. W okresie objętym kontrolą rodzice uczniów wspierali finansowo działania: a) koszty przejazdu na warsztaty językowe w Bibliotece Austriackiej w 2018 r.⁴⁸ (klasa 4c) i dwukrotnie w 2019 r.⁴⁹, (klasy 5c i 4c), b) zakup podręczników do nauki języka mniejszości; c) wycieczka do Drezna w 2019 r. w celu poznania kultury i historii kraju oraz tradycji świątecznych; d) poniesienie kosztów przejazdu autokarem na wycieczkę do Wrocławia (w kwocie 500 zł).

Za pośrednictwem Szkoły nie udzielano pomocy materialnej uczniom mniejszości, innej niż pomoc udzielana uczniom na zasadach ogólnych.

(akta kontroli str. 297-303, 411-412)

17. Oględziny pomieszczeń wykorzystywanych przy realizacji zadań odnoszących się do nauczania języka mniejszości potwierdziły, że Szkoła

⁴⁶ <https://skgd.pl/f> <https://skgd.pl/>

⁴⁷ Dalej: dyrektor Zespołu Ekonomicznego.

⁴⁸ Zajęcia odbyły się 13 lutego 2018 r. (warsztaty językowe).

⁴⁹ Zajęcia odbyły się 28 lutego 2019 r. oraz 8 października 2019 r.

udostępniała na swoim terenie informacje o fakcie nauczania w języku mniejszości. W Bibliotece szkolnej znajdował się odrębny regał z oznaczeniem *Mniejszości narodowe*, w którym prezentowane były publikacje (książki i czasopisma dla dzieci) w języku mniejszości. Dostępna była również gra planszowa Die Länderbox. Sala lekcyjna, w której odbywały się dla uczniów klasy pierwszej zajęcia w języku mniejszości, wyposażona była w pomoce naukowe ułatwiające naukę liter oraz cyfr w dwóch językach, w tym w języku niemieckim. Na stronie internetowej Szkoły dostępny był wzór wniosku o objęcie dziecka nauką języka mniejszości narodowej⁵⁰.

(akta kontroli str. 181-188, 317-318)

18. Szkoła zapewniła realizację zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości/społeczności posługującej się językiem regionalnym w okresie zagrożenia epidemicznego COVID-19.

Dyrektor oraz nauczyciele na bieżąco korzystali z dostępnych materiałów i informacji znajdujących się na stronach Opolskiego Kuratorium Oświaty, z poradnika „Kształcenie na odległość – poradnik dla szkół” oraz platformy e-podręczniki.pl

Wykorzystywano również rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej strony internetowe (www.gov.pl/zdalnelekcje, www.cke.gov.pl). Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, w czasie zdalnego nauczania, nauczyciele (w tym nauczyciele języka mniejszości) realizowali plan nauczania we wszystkich oddziałach objętych nauczaniem języka mniejszości w takim zakresie, jaki obowiązywał przed nauką zdalną, bez modyfikacji szkolnego zestawu programów nauczania oraz szkolnego zestawu podręczników dotyczących mniejszości.

Zajęcia w klasach od piątej do ósmej odbywały się z wykorzystaniem usługi internetowej Microsoft Teams (z nauczaniem synchronicznym i asynchronicznym). W klasach młodszych wykorzystywano metodę asynchroniczną z wykorzystaniem aplikacji Whatsapp wspieraną rozmowami telefonicznymi. Do komunikacji służył ponadto dziennik elektroniczny. Rodzice uczniów nie zgłaszali uwag dotyczących dostępu do nauczania języka mniejszości.

(akta kontroli str. 354-358)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dwóch uczniów Szkoły niebędących obywatelami polskimi zostało objętych nauką języka niemieckiego w sposób określony dla mniejszości w przepisach rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej, co było niezgodne z § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej w związku z art. 2 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych. Powyższe dotyczyło uczniów o obywatelstwie ukraińskim, w tym jeden uczeń objęty był nauczaniem języka niemieckiego (w sposób określony dla mniejszości) przez okres sześciu lat, tj. od rozpoczęcia edukacji w roku szkolnym 2014/2015, a drugi - przez okres jednego roku szkolnego (2019/2020).

(akta kontroli str. 411-415)

Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania tożsamości narodowej, przedszkola, szkoły i placówki publiczne umożliwiają uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych (w rozumieniu ww. przepisu ustawy) podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej przez

⁵⁰ Strona internetowa: <https://pspdobrodzien.edupage.org>

prowadzenie nauki języka mniejszości oraz naukę własnej historii i kultury. Z kolei, stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych, mniejszością narodową jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie warunki określone w pkt 1-6 tego artykułu.

Odpowiedzialność za nieprawidłowość ponosi poprzedni dyrektor Szkoły, który do dnia zakończenia kontroli nie złożył wyjaśnień.

Z wyjaśnień Dyrektor Szkoły (sprawującej funkcję od 1 września 2019 r.) wynikało, że osoba ta nie wiedziała, na jakiej podstawie i na jakich warunkach zostały przyjęte wnioski rodziców o objęcie nauczaniem języka mniejszości, gdyż w obu przypadkach decyzję podejmował poprzedni dyrektor Szkoły.

Dyrektor Szkoły, która objęła funkcję w roku szkolnym, w którym jeden z dwóch uczniów został przyjęty do Szkoły podkreśliła, że nie miała podstaw do przypuszczeń, że doszło do opisanej sytuacji.

(akta kontroli str. 418-422, 452-453)

W obu przypadkach ww. uczniowie nie byli już objęci nauczaniem języka mniejszości. W pierwszym - uczennica była w klasie siódmej (nauczanie języka mniejszości kończyło się w klasie szóstej); w drugim - uczeń został przez rodziców przeniesiony do innej szkoły.

(akta kontroli str. 422-425)

Pobranie subwencji dodatkowej z tytułu objęcia nauką języka niemieckiego w sposób określony dla mniejszości, w stosunku do uczniów niebędących mniejszością (bez obywatelstwa polskiego) stanowi uzyskanie przez Gminę nienależnego dochodu w kwocie 10 728,27 zł z tytułu kwoty uzupełniającej części oświatowej subwencji ogólnej.

(akta kontroli str. 457-462)

Zespół Ekonomiczno-Administracyjny potwierdził prawdziwość danych zawartych w zestawieniach liczby uczniów mniejszości⁵¹, porównując je z danymi, którymi dysponuje ww. zespół w związku ze sprawowaniem nadzoru nad działalnością Szkoły w zakresie spraw finansowych i administracyjnych.

Brak wiedzy o przyczynie wprowadzenia do bazy danych SIO obarczonych błędem danych o obywatelstwie ucznia (z powodu nieobecności osoby odpowiedzialnej), zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, nie wpływa na stwierdzenie braku weryfikacji lub nierzetelnej weryfikacji prawdziwości danych udostępnionych w bazie SIO Zespołowi Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Dobrodzieniu, który jednak nie był jednostką kontrolowaną.

(akta kontroli str. 191-197, 312-315, 457- 462)

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag oraz wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

⁵¹ Część 1.2.3.4. Nauczanie języków mniejszości narodowych.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 15 grudnia 2020 r.

Kontroler

Celina Augustyn
Główny specjalista k.p.

C. Augustyn
.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor
Iwona Zyman

Iwona Zyman
.....
Dyrektor
Delegatury NIK w Opolu
Podpis Iwona Zyman

